

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Федорук Наталії Миколаївни на тему:
«Вплив різних рівнів протеїну і лізину на продуктивність та обмін речовин у страусів африканських», подану на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.02 – годівля тварин та технологія кормів.

Актуальність теми. У формуванні продуктивності страусів головне місце займає збалансована годівля. Для забезпечення нормальної життєдіяльності та високої продуктивності птиця повинна отримувати необхідну кількість протеїну та лізину в певному співвідношенні між собою та іншими поживними речовинами. За використання в раціоні кормів, що характеризуються високою біологічною цінністю протеїну, потреба в ньому є меншою, ніж за використання кормів з низькою якістю протеїну. Вплив кормів особливо відчутно проявляється в період яйцекладки страусів, оскільки цей період характеризується високою інтенсивністю обмінних процесів, а значить, і високою реакцією на зміни умов годівлі. Повноцінна годівля підвищує продуктивність і якість продукції, а неповноцінна, навпаки, її знижує. Наукові досягнення у сфері годівлі сільськогосподарських тварин дають можливість стверджувати, що успішне рішення задач щодо збільшення виробництва продуктів тваринництва може бути реалізоване лише за умови урахування всіх фізіологічних потреб тварин, як на підтримання життєдіяльності так і на утворення продукції.

в незамінних амінокислотах і азоті в доступній формі, тому дослідження з вивчення обміну речовин і продуктивності страусів несучок за різного рівня протеїну і лізину в комбікормі є актуальними. Дисертаційна робота є частиною наукової тематики кафедри технології кормів, кормових добавок і годівлі тварин Білоцерківського національного аграрного університету: «Перетравність корму, обмін речовин та продуктивні якості страусів африканських за різних рівнів протеїнового та амінокислотного живлення» (№ держреєстрації 0107U012307).

Наукова новизна отриманих результатів. Уперше експериментально встановлено рівень протеїну і лізину для живлення самок африканських страусів у період яйцекладки за використання комбікормів, виготовлених із сировинних компонентів зони Лісостепу України. Наукова новизна одержаних результатів підтверджена деклараційним патентом України на корисну модель.

Практичне значення одержаних результатів. Використання в складі комбікормів для самок страусів у період яйцекладки 17,0 % сирого протеїну та 1,1 % лізину сприяє підвищенню несучості самок на 10,2 %, збільшенню маси яйця на 2,3 %, зменшенню затрат корму на 10 штук яєць та 1 кг яєчної маси, відповідно, на 6,9 та 8,5 %. На основі одержаних результатів рекомендовано використовувати для годівлі страусів африканських у період яйцекладки комбікорм із вмістом 17,0 % сирого протеїну та 1,1 % лізину. Результати досліджень впроваджено в умовах ПП “Ковінька” Рокитнянського району Київської області. Матеріали наукової роботи можуть бути використані в навчальному процесі з дисциплін: “Годівля тварин”, “Біологія продуктивності сільськогосподарських тварин”, “Технологія виробництва продукції птахівництва” та “Технологія виробництва комбікормів” при підготовці фахівців зі спеціальності “Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва”.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові дослідження виконані у відповідності до методики, затвердженої вченою радою Білоцерківського національного аграрного університету, на достатньому науковому і методичному рівні з використанням сучасних методів досліджень та біометричної обробки даних. Висновки та пропозиції впливають із результатів досліджень дисертанта. Вони підтверджені виробничою перевіркою та економічною оцінкою використання різних рівнів сирого протеїну та лізину в комбікормі для страусів африканських. В процесі виконання роботи одержані дані щорічно обговорювались і були внесені в

річні звіти по науковій роботі кафедри, а також доповідались на науково-практичних конференціях.

Загальна оцінка окремих розділів дисертації. Дисертаційна робота викладена на 142 сторінках комп'ютерного тексту і складається із вступу, основної частини (чотири розділи), висновків, пропозицій виробництву, списку використаних джерел та додатків. Список використаної літератури нараховує 272 джерела, в тому числі 105 джерел іноземних авторів.

"Вступ" викладено на 5 сторінках, в якому подано актуальність досліджень по темі дисертації, відмічено зв'язок з науковими програмами, вказана мета і завдання досліджень, наукова новизна та практичне значення, і ряд інших питань відповідно з вимогами до написання дисертацій.

Розділ 1 **"Огляд літератури"** містить 20 сторінок. Присвячений аналізу стану досліджуваного в дисертації питання. Загалом, огляд літератури складає позитивне враження, але, на мою думку, краще було розділ 1.3. поставити на перше місце.

Розділ 2 **"Загальна методика та основні методи досліджень"** містить 8 сторінок. Методики досліджень підібрані досить вдало, з урахуванням сучасних досягнень та класичних тверджень, не викликають сумнівів, вони викладені логічно, послідовно, із посиланням на першоджерела. Всього проведено 2 науково-господарських досліді, балансові досліді та виробничу апробацію.

Розділ 3 **"Результати власних досліджень"** займає 62 сторінки, побудований послідовно, кожен підрозділ завершується коротким висновком і логічно продовжує попередній. У розділі наведено результати досліджень та аналіз одержаного матеріалу окремо по науково-господарських дослідіх і виробничій перевірці, включаючи: - характеристику годівлі піддослідної птиці; - дослідження впливу різних рівнів сирого протеїну в комбікормі на несучість страусів; - використання різних рівнів лізину в комбікормах страусів у період яйцекладки; - виробничу перевірку результатів досліджень; - економічну ефективність. В загальному обсязі цей розділ включає 16

підпунктів, які дають повну характеристику експериментальної частини дисертаційної роботи. На основі одержаних результатів рекомендовано використовувати для годівлі страусів африканських комбікорм з рівнем сирого протеїну 17,0 % та лізину 1,1 %, що за рахунок оптимізації призводить до підвищення продуктивності птиці.

Розділ 4 "**Обговорення та узагальнення результатів досліджень**" (10 сторінок). В даному розділі обґрунтовано інтерпретовані одержані в досліді результати, досить вдало проведено порівняльний аналіз і узагальнення власних досліджень з досягненнями сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників. Автор зуміла взаємо пов'язати одержані результати досліджень для доведення завершеності поставленої мети і правильності вибору досліджень.

Дисертація написана державною мовою на достатньо високому рівні грамотно і кваліфіковано, згідно вимог п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів» ДАК МОН України. Оцінюючи в цілому дисертаційну роботу позитивно, слід вказати і на деякі упущення та недоліки:

1. Чим пояснюється тривалість досліджень з 2005 по 2015 рік (тривалість окремих дослідів 180-184 дні)?

2. Мають місце деякі розбіжності з прізвищами авторів в огляді літератури та списку використаних джерел (Н.В. Горечко [42] а інші).

3. Стор. 31 дисертаційної роботи, підрозділ «Матеріал та загальна методика досліджень». Умови утримання відповідали встановленим гігієнічним нормативам. Бажано вказати яким? Чи мали страуси на вигульних майданчиках споживати інші корми?

4. Доцільно було б вказати хронологію першого науково - господарського дослідіду.

5. Чому виникла необхідність окремо проводити балансові дослідіди, а не по-ходу науково-господарських дослідідів (акт від 22.10.2014 року)?

6. На стор. 35 дисертаційної роботи, підрозділ «Методи дослідіжень». Облік маси шкаралупи проводівся з підшкаралупною плівкою, на мій погляд,

бажано було б пояснити, по якій причині так проводили зважування та коли і як зважували самих страусів.

7. На стор. 38 дисертаційної роботи в розділі «Результати власних досліджень» неказано де готувався комбікорм для страусів – у господарстві чи на комбікормовому заводі. Якщо в господарстві – то яким чином у комбікорм додавали L-лізин гідрохлорид? За якими нормами годували птицю контрольних груп?

8. Стор. 39 і 40 у підрозділі «Характеристика годівлі піддослідної птиці» рецепт комбікорму та вміст основних поживних речовин у 100 г комбікорму табл. 3.1 і 3.2 бажано було б звести в одну таблицю та порівняти з нормою.

9. Потребує пояснення баланс нітрогену щодо яєць?

10. Стор. 47 дисертаційної роботи в описі таблиці 3.6 відсутні пояснення за рахунок чого збільшилась середня маса яйця.

11. Бажано було б розкрити механізм покращення перетравності протеїну страусами 3-ї групи та зниження перетравності його в птиці 4-ї дослідної групи (табл. 3.12) на стор. 60 дисертаційної роботи.

12. З'ясуйте кількість голів по 33 самки (стор.98) та дані таблиці 3.33.

13. У підрозділі «Економічна ефективність результатів досліджень» бажано ширше висвітлити за рахунок чого отриманий економічний ефект виробництва яєць страусів африканських (стор. 100), витрати комбікорму на 1 голову було на 10 кг більше. Чим пояснюється збільшена кількість реалізації яєць на 12% у дослідній групі? Яка вартість додатково згодованого лізину (стор. 101)?

14. Стор. 112 у розділі «Обговорення та узагальнення результатів досліджень» слід було б розширити кінцеве заключення про головні закономірності і концептуальні досягнення одержаних автором дисертації результатів.

15. У дисертації зустрічаються окремі граматичні та технічні помилки, русизми, невдалі вирази.

16. Бажано було б конкретизувати пункт 3 висновку (стор.1 13, автореферат стор. 15).

Загальний висновок. Вважаю, що вказані зауваження не знижують наукової та практичної цінності проведених досліджень і основних висновків дисертаційної роботи. Дисертація Федорук Наталії Миколаївни є закінченою науковою працею, виконана з використанням сучасних методик, у ній отримані дані щодо використання різних рівнів сирого протеїну та лізину в комбікормах для страусів африканських. Результати можуть бути використані в господарствах, що спеціалізуються на виробництві продукції птахівництва, в подальшій науковій роботі та у навчальному процесі.

Автореферат у повній мірі відображає основні положення дисертації.

Дисертаційна робота має внутрішню послідовність, написана логічно, грамотно. За формою, обсягом досліджень та змістом відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів» ДАК МОН України, а її автор Федорук Наталія Миколаївна на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.02 – годівля тварин і технологія кормів.

Офіційний опонент:

доктор с.-г. наук, професор
завідувач кафедри конярства і
бджільництва НУБіП України

М.Г. Повозніков

Гуртис завідувач
Т.В.О. Павлюк

В. Мамон